

Jan Nolf

Erevrederechter en justitiewatcher

Opinie

03/06/15 om 08:24 - Bijgewerkt om 08:30

Willekeur bij toepassing afkoopwet is erger dan vermoed

Justitiewatcher Jan Nolf las voor Knack.be het ook voor hem geheime evaluatierapport van de Afkoopwet. 'Als het begrip achterkamerpolitiek hier niet van toepassing is, weten we het niet meer.'

Bewaking aan het justitiepaleis in Tongeren © BELGA

De Afkoopwet laat onder meer fraudeurs toe om een minnelijke schikking te treffen met het parket. Sinds 2011 bestaat dat achterpoortje om in ieder stadium van de procedure af te raken van vervolging: om een blanco strafregister te behouden volstaat het langs de VIP-kassa te passeren.

De twee rapporten bevestigen nu voor de beide betrokken overheden (de fiscus en het parket) het probleem van rechtsonzekerheid en klassenjustitie. Het rapport in verband met de fiscus is openbaar, dat in verband met het parket is zo goed als geheim.

Het eerste rapport: het Rekenhof maakte verleden week de problemen van de Afkoopwet in verband met de fiscus openbaar.

Vorige week publiceerde het Rekenhof zijn verslag aan het federale parlement waaruit blijkt dat nauwelijks garanties voorhanden zijn voor een uniforme behandeling door de fiscus van voorstellen vanwege de procureur tot het aanvaarden van een minnelijke schikking. Volgens het Rekenhof maakt dit uniformiteit en transparantie onmogelijk.

Dat creëert dus "een sfeer van gearrangeer en geheimdoenerij" (woorden waarmee professor Michel Maus de fiscale *excess profit rulings* voor multinationals hekelde in De Morgen van 4 februari). Maar dat probleem van geheimdoenerij blijkt nu nog veel pijnlijker aan de kant van justitie.

Minister van Justitie **Koen Geens (CD&V)** stelde bij zijn aantreden op dat punt nog gerust in een antwoord op de parlementaire vraag van **Stefaan Van Hecke (Groen)** tijdens de eerste vergadering van de Commissie voor de Justitie. Zijn voorganger **Annemie Turtelboom (Open VLD)** had inderdaad een evaluatie van de Afkoopwet gevraagd tegen juni 2014. In opdracht van toenmalig procureur-generaal Yves Liégeois had het expertisenetwerk van het College van procureurs-generaal daarvoor "een lijvig rapport" gemaakt.

Op die 5 november 2014 gaf Koen Geens daar summier de primeur van. Uit het antwoord van de minister bleek dat de toepassing van de verruimde minnelijke schikking eerder beperkt was in aantal, maar met een "belangrijke omzet".

Meerwaarde

Een zestigtal voor het rapport ondervraagde magistraten bleek overtuigd van de "meerwaarde". Ze betonen zich "veelal terughoudend en voorzichtig bij de toepassing" en onderhandelingen "worden veelal gevoerd door 2 parketmagistraten".

Een grondige wijziging van de procedure zou volgens dat rapport niet gewenst zijn, hoogstens wat praktische aanpassingen.

© Belga

Minister Geens meldde tot slot dat het rapport "kan worden opgevraagd bij het secretariaat van het College van procureur-generaal dat instaat voor de verdere verspreiding". Dat laatste bleek echter een relatiefje.

Het tweede rapport van justitie zelf: een goed bewaard geheim

Toen uw #justitiwatcher het rapport opvroeg om "nieuwe geactualiseerde bijdragen" over dat heikel onderwerp te schrijven, kreeg hij per mail van 9 februari nul antwoord op het rekwist. Het verzoek "lijkt niet te beantwoorden aan de door het College vooropgestelde doeleinde en voorwaarden". Op zijn tweede vraag wat die voorwaarden dan wel inhielden kreeg hij geen gebenedijd antwoord meer. Ook de magistratengroep Magistratuur en Maatschappij was hetzelfde lot beschoren.

Over de Afkoopwet had die magistratengroep samen met onder andere de Vereniging van Onderzoekersrechters en het Nationaal Verbond van Magistraten van eerste aanleg in april 2011 nog een kritische open brief geschreven om te wijzen op de gevaren van 'klassenjustitie'. Zou het een ook het ander verklaren ?

Democratische zorg en argwaan

Die geheimdoenerij kan slechts democratische zorg en argwaan wekken. Het mag dan ook niet verwonderen dat dit 166 bladzijden tellend rapport hier dank zij een gunstige wind toch binnenwaaide.

De kritiek van velen op de Afkoopwet bleek er door ondervraagde parketmagistraten in bevestigd: "door alleen in financiële dossiers (schikkingen) toe te passen, geef je de indruk dat je klassenjustitie toepast (...) Het gaat niet alleen over de publieke opinie. (X) komt zeggen dat het allemaal klassenjustitie is. Je kan die man moeilijk verdenken niet op de hoogte te zijn van het juridisch kader waarin dit allemaal gebeurt".

We geven u hierna een bloemlezing uit dat niet-gepubliceerde evaluatierapport van justitie zelf.

Eerst in vier punten het slechte nieuws.

1. Hallucinant: vooreerst stelt het rapport de betrouwbaarheid van de eigen cijfers in vraag

Het is hallucinant om lezen dat het probleem van registratie van cijfergegevens binnen de parketten nog veel erger is dan dat binnen de fiscus. De "manueel" bijgehouden gegevens "geven dus enkel een indicatie en worden louter ter illustratie weergegeven".

We wisten al dat informatisering niet de sterkste kant van justitie was, maar dit slaat dit alles: het lijkt wel op evalueren voor de klucht.

2. White collar crime geniet inderdaad duidelijk spelvoordeel in de Afkoopwet

Het rapport bevestigt immers dat de parketten ervan "voornamelijk gebruik maken in het kader van financiële en fiscale dossiers".

Voor het parket Antwerpen gaat het "meestal om feiten van valsheid in geschriften gekoppeld aan misbruik van vertrouwen, witwassen, omkoping, kansspelen, oplichting, inbreuken van vennootschappen, wisselagenten".

Per delicttype scoort witwassen als absolute topser (67 schikkingen). Een grens voor de daarbij betrokken bedragen wordt daarbij niet getrokken: "we hebben al dossiers gedaan met een zwarte omzet van 30 miljoen euro, maar dat was pure zwarte omzet". De lijst die het College van procureurs-generaal in de omzendbrief van 30 mei 2012 opstelde wordt niet altijd gevolgd. Zo komt huisjesmelkerij in die lijst niet voor maar toch werden daarvoor 14 schikkingen toegelaten, zelfs met akkoord van het Antwerps parket-generaal.

© iStock

Voor het kleine crimineeltje houdt men zich dan in Gent bijvoorbeeld wél aan de lijst voor onder meer winkeldiefstal: "winkeldiefstal met zeer licht geweld is diefstal met geweld". Vergoeding helpt hier dus niet om strafvervolgning te vermijden.

3. Het blijkt ook een fabel dat de Afkoopwet geen informele achterkamerpolitiek zou zijn

In de regel gaat het initiatief uit van de verdachte, om de heel eenvoudige reden dat het parket "daarover nog geen beleidsstrategie heeft".

Daardoor verloopt alles heel informeel, zoals een Antwerps parketmagistraat schetst: "er wordt een woord gelost en misschien zeg je van oh, misschien ben ik daar wel voor". Vervolgens "groeit je via informele contacten naar een akkoord toe". Advocaten "springen eens binnen om even te polsen". Er wordt dan "in vertrouwelijkheid meer gezegd dan als hun cliënt erbij is".

Er worden "informele vergaderingen" gehouden buiten de "formele vergaderingen" maar soms gaat wel volgens het boekje. Zo bevestigt een Antwerps magistraat: "in de tientallen dossiers waarin er bij ons echte vormen van negotiatie hebben plaatsgevonden, is het slechts twee keer gebeurd dat wij partijen formeel hebben opgeroepen. Eén keer lag het heel mediagevoelig en wilden we het in alle omstandigheden procedurieel correct doen". Leve de media dus.

Overigens lijkt het binnen justitie wel een huis van wantrouwen: "veel onderzoeksrechters zijn achterdochtig omdat het Openbaar Ministerie het gerechtelijk onderzoek zou kunnen torpederen".

Afkoopwet lijkt slechte politiefilm, als het begrip achterkamerpolitiek hier niet van toepassing is, weten we het niet meer

Maar ter geruststelling: "meestal willen de advocaten op een goed blaadje staan bij het openbaar ministerie en doen ze dan ook hun best om een billijk voorstel door te voeren".

Zelfs de advocaat van het slachtoffer doet niet altijd moeilijk: in een Luikse fiscale case ging de advocaat van FOD Financiën uit van een claim "un peu au vogelpik" en er kwam zowaar een akkoord uit. Een parketmagistraat erkent dat soms het gevoel leeft van "on est un peu des marchands de tapis".

Zo lijkt de Afkoopwet wel een slechte politiefilm. Als het begrip 'achterkamerpolitiek' hier niet van toepassing zou zijn, weten we het niet meer.

4. Dat een dure advocaat loont, kan niet verwonderen

Een parketmagistraat lijkt wel geïntimideerd: hij aanvaardt minnelijke schikkingen "bij een processlag met dikke conclusies en god weet welke argumenten".

Nochtans was de bedoeling van de 'verruimde minnelijke schikking' volgens toenmalig staatssecretaris voor fraudebestrijding Carl Devlies net omgekeerd. "Dank zij de minnelijke schikking zullen de rechtbanken zich kunnen toeleggen op de zeer zware dossiers" verklaarde hij in De Tijd van 7 mei 2009.

Het rare net van de Belgische klassenjustitie werkt dus omgekeerd: kleintjes worden via procedures gevangen maar dank zij de Afkoopwet zwemmen de vette vissen verder.

Er is echter ook goed nieuws voor de Afkoopwet: drie haalbare punten van zinvolle hervorming

1. Vooreerst gaan stemmen op voor een beperking van de toepassing ervan in het verder procedureverloop

Heel wat magistraten wijzen in het rapport op het gevaar voor vertragsmanoeuvres. Nu kan een procedure nog afgekocht kan worden als ze al voor het Hof van Beroep of zelfs in cassatie hangt: "je mag niet het verkeerde signaal geven van OK, ja tot op het laatste kan je wel eens komen praten. Er moet een signaal zijn van kijk jongens, je hebt tijd genoeg gehad.". N-VA legde daarvoor in 2011 al een wetsvoorstel neer.

Bewakingspersoneel aan het Justitiepaleis in Brussel © Belga Image

2. Ten tweede raakte ook minister Koen Geens gewonnen voor de opname van de minnelijke schikking op het strafblad

Ondervraagde magistraten vinden het bewaren van een blanco strafregister in de huidige regeling "een dikke cadeau". In het rapport wordt dan ook gepleit voor opname van de schikking in het strafregister. Dat maakt ook mogelijk recidive te verifiëren.

3. Het derde probleem is het meest fundamentele: de openbare en onafhankelijke tussenkomst van een rechter

Toen BNP Paribas midden vorig jaar in de Verenigde Staten een rechtszaak vermeed via een recordboete, volstond daar geen akkoord met het parket voor. Daar moet immers een onpartijdig rechter nog steeds oordelen of de transactie "fair and balanced" (billijk en evenwichtig) is.

Dat betekent geen duur en lang proces voor het volle pond, maar een snelle "marginale" afweging. Toch beschikt de Amerikaanse rechter daarmee over een veel grotere bevoegdheid dan zijn Belgische collega. Die laatste mag in de huidige Afkoopwet enkel wat louter procedure- voorwaarden verifiëren.

De Afkoopwet op die drie essentiële punten hervormen is nog geen taxshift. Het is alvast een justice shift.

Een aantal magistraten is alvast voorstander van meer transparantie over die beslissingen: "het grote publiek mag weten hoeveel jaar gevangenisstraf heeft gekregen, waarom dan ook niet zeggen hoeveel minnelijke schikking betaald werd?"

Als beslissingen publiek gemaakt worden, moeten ze ook gemotiveerd worden want anders blijven ze onbegrijpelijk. Daarom moet de Belgische rechter dan ook minstens die 'marginale' bevoegdheid toevertrouwd worden zoals in de VS.

De Afkoopwet op die drie essentiële punten hervormen is nog geen taxshift. Het is alvast een justice shift.

x

Gerelateerde artikels

- [Staatsveiligheid onderzoekt radicalisering Belgische gedetineerden](#)
- [Voorzitter rechtbank Hasselt 'stelt minister Geens in gebreke'](#)
- ['Erkende imams moeten Nederlands spreken'](#)
- [Frank Van den Bleeken voelt zich belazerd: 'Euthanasievraag wordt weer zeer actueel'](#)
- ['Hervorming Justitie: De potpourri van Koen Geens begint behoorlijk onfris te ruiken'](#)

Recentste nieuwsoverzicht

België

- [Gent vanavond afval-vrij: Ivago zet eindspurt in](#)
- ['Dat een vuilnisman minder verdient dan een bankier volgt geen logica: het is gewoon zo'](#)
- [Minstens 300 miljoen euro alimentatiegeld onbetaald](#)
- [Onderzoek journalistiek: 'Om maatschappelijk relevant te zijn moet je hoge cijfers hebben'](#)
- ['Eerlijke democraten staken niet'](#)

[Meer België »](#)

Wereld

- ['Het is een beetje lachwekkend dat Europa geen 100.000 vluchtelingen kan opvangen'](#)
- [Poetin: 'Enkel een gek kan zich voorstellen dat Rusland plots de Navo aanvalt'](#)
- [Ontploffingen in Turkije: minister bevestigt bomaanslag, derde slachtoffer overleden](#)
- ['Erdogan en zijn tegenstanders in Europa zijn objectieve bondgenoten'](#)
- ['Culturele genocide' in Canada: Hoe 'de indiaan uit het kind halen' duizenden levens kostte](#)

[Meer wereld »](#)

Wetenschap

- ['De racisme-oefening van Koppen? Leuke tv, maar geen wetenschappelijk bewijs en zelfs reëel gevaar'](#)
- [Chimpansees zouden voedsel koken, mochten ze een oven hebben](#)
- [Baby's hebben geen seconde nodig om een gezicht te herkennen](#)
- [LIVESTREAM: volg de landing van de Solar Impulse 2](#)
- [Uw vakantiefoto's maken van u een beter mens](#)

[Meer wetenschap »](#)

Gezondheid

- [Ook in de schaduw beschadigen uv-stralen de huid](#)
- [België heeft nijpend tekort aan gerieters'](#)
- [Wat u moet weten over MERS](#)
- ['Een zonnefilter in je dagcrème heeft weinig zin' - dermatologe Nadine Pomarède](#)
- ['Niet uitgesloten dat screening op voorkamerfibrillatie schadelijk is'](#)

[Meer gezondheid »](#)

Planet Earth

- [Kapucijnaap brengt zichzelf aan het niezen \(video\)](#)

- [Solar Impulse 2 moet reis rond wereld week lang staken](#)
- [Plotse massasterfte van saiga-antilopen verontrust wetenschappers](#)
- [Steden over de grens eisen sluiting Tihange](#)
- [Moeten chimpansees 'mensenrechten' krijgen?](#)

[Meer planet earth »](#)

Mensen

- [Léonard werd aartsbisschop, terwijl België nood had aan een type-Franciscus](#)
- [Paus: 'Bescherming planeet niet overlaten aan groenen, verantwoordelijkheid van elke christen'](#)
- [In beeld: Silvio Berlusconi na het 'bunga bunga'-tijdperk](#)
- [Jean-Pierre Van Rossem: 'Vergeet mij maar'](#)
- [Nederlandse ouders van 'baby Donna' overwegen verhuis naar Spanje](#)

[Meer mensen »](#)

Mediaclub aanbiedingen

Knack op Facebook

Studieboeken

Onze partners

GYMGLISH

Engelse lessen met Gymglish

7 dagen gratis cursus engels.
CIAO!

Goedkoper kopen

PARSHIP Vind de partner die
echt bij je past.
Dit is mogelijk en
koop tegen de beste
prijs met Parship

Vind de partner die
echt bij je past.

ALTEREGO DESIGN

Design en deco

Koop uw meubelen
online of in onze
showrooms (Luik &
Brussel).